

Høringsnotat

**Endringer i foretakslovgivningen i forbindelse med
Storbritannias uttreden fra Den europeiske union**

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunnen for forslaget.....	4
3	Tilknytningskrav	5
3.1	Aksjeloven og allmennaksjeloven.....	5
3.2	Stiftelsesloven.....	6
3.3	Samvirkelova.....	6
3.4	GATS-avtalen.....	6
3.5	Departementets forslag	7
4	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	9
4.1	Konsekvenser for næringslivet	9
4.2	Konsekvenser for det offentlige	9
5	Merknader til de enkelte bestemmelsene	10
5.1	Endringer i aksjeloven	10
5.2	Endringer i allmennaksjeloven	10
5.3	Endringer i samvirkelova.....	10
5.4	Endringer i stiftelsesloven	10

1 Innledning

Nærings- og fiskeridepartementet foreslår i dette høringsnotatet endringer i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkelova og stiftelsesloven som følge av Storbritannias uttreden av Den europeiske union («EU»).

Etter lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) § 6-11, lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) § 6-11 og lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova) § 75 skal daglig leder og minst halvdel av styret være bosatt i Norge. Tilsvarende krav gjelder for bedriftsforsamlingens medlemmer, jf. allmennaksjeloven § 6-36. Etter lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 27 gjelder kravet om bosted i Norge kun for styrets medlemmer. Det er gjort unntak for personer som er statsborger av og bosatt i en EØS-stat («tilknytningskrav»). Departementet foreslår å endre disse kravene slik at britiske statsborgere bosatt i EØS eller Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland («Storbritannia») og EØS-statsborgere bosatt i Storbritannia omfattes av unntaksbestemmelsene. Denne personkretsen vil i det videre omtales som «personer med tilknytning til Storbritannia».

Formålet med lovforslaget er å gi foretakene mulighet til å beholde allerede tiltrådte tillitspersoner, samt å kunne velge inn personer med tilknytning til Storbritannia i tillitsverv. Lovendringen forutsetter for det første at lovforslaget omfattes av en frihandelsavtale mellom landene. For det andre forutsetter lovendringen at Storbritannia tiltrer Konvensjon 30. oktober 2007 om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker (Luganokonvensjonen) eller annen internasjonal avtale om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer mellom Norge og Storbritannia.

I kapittel 2 behandles bakgrunnen for lovforslaget.

I kapittel 3 behandles departementets forslag til endringer i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkelova og stiftelsesloven. Departementet foreslår å utvide unntaksregelen for EØS-borgere og EØS-stater, slik at også personer bosatt i og statsborger i Storbritannia omfattes.

2 Bakgrunnen for forslaget

Storbritannia trådte ut av EU 31. januar 2020. Storbritannia vil imidlertid fremdeles behandles som om staten var EU-medlem i en overgangsperiode som løper ut 31. desember 2020. For Norge innebærer dette at bestemmelser i lov, stortingsvedtak og forskrift som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, eller andre avtaler som er bindende mellom Norge og Storbritannia som følge av at de er EU-medlemmer, i perioden anvendes overfor Storbritannia på samme måte som i dag, jf. lov 29. mars 2019 nr. 8 om en overgangsperiode ved Storbritannias uttrede av EU § 2.

Fra 1. januar 2021 vil Norges forhold til Storbritannia reguleres av bilaterale avtaler som er inngått med Storbritannia før 1. januar 2021, eller av multilaterale avtaler der både Norge og Storbritannia er parter. Dersom det ikke inngås bilaterale avtaler som kan tre i kraft til 1. januar 2021, risikerer man å stå overfor en situasjon som på mange måter tilsvare «no deal»-situasjonen som ville ha oppstått dersom Storbritannia hadde trådt ut av EU uten en utmeldingsavtale. Dette vil kunne ramme aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, samvirkeforetak og stiftelser som har daglig leder, styremedlemmer og/eller medlemmer av bedriftsforsamlingen med tilknytning til Storbritannia.

Etter nåværende regler må daglig leder og minst halvdel av styrets medlemmer i aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og samvirkeforetak enten være bosatt i Norge, eller være både statsborgere av og bosatt i en EØS-stat, jf. aksjeloven § 6-11, allmennaksjeloven § 6-11 og samvirke-lova § 75. Kravet gjelder også bedriftsforsamlingens medlemmer, jf. allmennaksjeloven § 6-36. Etter stiftelsesloven skal halvdel av styrets medlemmer være bosatt i Norge, eller være både statsborgere av og bosatt i en EØS-stat, jf. stiftelsesloven § 27. Disse kravene er begrunnet i hensynet til at norske foretak skal ha en slik tilknytning til Norge at norsk domsmyndighet skal kunne gjøres gjeldende overfor foretaket og dets tillitspersoner.

3 Tilknytningskrav

3.1 Aksjeloven og allmennaksjeloven

Etter aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 6-11 første ledd første punktum skal daglig leder og minst halvdel av styrets medlemmer være bosatt i Norge. I NOU 1992: 29 side 151 står følgende om begrunnelsen for bostedskravet:

«Bostedskravet er begrunnet ut fra jurisdiksjonsbetraktninger. Dersom [...] personer i ledelsen skulle komme i ansvar, vil det være en fordel om de er undergitt norsk tvangsmyndighet. Ansvar for styremedlemmer og daglig leder kan være praktisk, og det er av betydning at man har muligheter for å få fullbyrdet kravet.»

Kravet om bosted i Norge gjelder ikke for statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen når disse er bosatt i en EØS-stat, jf. §§ 6-11 første ledd annet punktum. Unntaket er begrunnet i EØS-avtalens regler om ikke-diskriminering, jf. NOU 1992: 29 side 151. Allmennaksjeloven § 6-36 annet ledd annet og tredje punktum fastsetter tilsvarende tilknytningskrav for bedriftsforsamlingens medlemmer, jf. også aksjeloven § 6-35.

Det følger av aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 6-11 første ledd første punktum at Kongen kan gjøre unntak fra kravene til bosted og statsborgerskap for daglig leder og styrets medlemmer i det enkelte tilfellet. Myndigheten til å gjøre unntak er delegert til Nærings- og fiskeridepartementet, jf. kgl.res. 17. juli. 1998 nr. 619. En tilsvarende dispensasjonsadgang gjelder for kravene til bosted og statsborgerskap for medlemmer av bedriftsforsamlingen, jf. allmennaksjeloven § 6-36 annet ledd annet punktum. I vurderingen av dispensasjonssøknader legger departementet vekt på muligheten for å fremme søksmål og fullbyrde rettskraftige avgjørelser mot foretaket og dets tillitspersoner. Norske foretak har alminnelig verneting i den rettskrets der registrert hovedkontor ligger, jf. lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) § 4-4 tredje ledd. At foretakets tillitspersoner er tilgjengelige, er avgjørende for at kreditorer, offentlige myndigheter og andre skal kunne få kontakt med foretaket og dermed kunne forfølge sine krav. Hovedregelen departementet praktiserer, er at det gjøres unntak for enten daglig leder eller styret.

Dispensasjoner gis normalt for enten daglig leder eller for styret, slik at det alltid skal være minst én tillitsperson å kunne fullbyrde rettsavgjørelser overfor. I praksis behandler Nærings- og fiskeridepartementet i overkant av 20 til 30 søknader hvert år. Det er en jevn fordeling med søknader som enten gjelder dispensasjon for sammensetningen av styret eller for daglig leder. I noen tilfeller gis det dispensasjon på vilkår, som eksempel vilkår om at foretaket har en kontaktperson i Norge, som registreres som dette i Foretaksregisteret. Det er få dispensasjonssøknader som avslås. Departementet oppfatter at praksisen for dispensasjon fra kravene til bosted og statsborgerskap for daglig leder og styret er godt kjent for næringslivet.

Daglig leder og styrets medlemmer kan etter aksjeloven og allmennaksjeloven kapittel 6 representere foretaket og opptre på dets vegne, dersom det rettes krav mot foretaket,

eksempelvis ved søksmål og fullbyrding av rettskraftige avgjørelser. Etter tvisteloven § 2-5 om stedfortreder for upersonlige rettssubjekter, er styrets leder etter lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) § 191 mottaker av forkynnelser og andre meddelelser til foretaket. Tilgjengelighetshensynet gjør seg også direkte gjeldende for et eventuelt privatrettslig ansvar daglig leder eller styremedlem pådrar seg som tillitsperson i foretaket, jf. aksjeloven og allmennaksjeloven kapittel 17.

3.2 Stiftelsesloven

Stiftelsesloven § 27 oppstiller tilknytningskrav for styremedlemmer i stiftelser. I forarbeidene til stiftelsesloven § 27 heter det at bestemmelsen tilsvarer aksjeloven § 6-11, jf. Ot.prp. nr. 15 (2000–2001) side 104. Stiftelsesloven har i motsetning til aksjeloven, allmennaksjeloven og samvirkelova ikke tilknytningskrav for daglig leder.

Det følger av § 27 annet ledd at minst halvparten av styremedlemmene i en stiftelse skal være bosatt i Norge. Det er gjort unntak for EØS-statsborgere når disse er bosatt i en EØS-stat. Kravet gjelder både næringsdrivende og alminnelige stiftelser, jf. Ot.prp. nr. 15 (2000–2001) side 104. Stiftelsestilsynet er tildelt kompetanse til å dispensasjon fra tilknytningskravet, jf. stiftelsesloven § 27 femte ledd.

3.3 Samvirkelova

Samvirkelova § 75 oppstiller tilknytningskrav for daglig leder og styremedlemmene i samvirkeforetak. I forarbeidene til samvirkelova § 75 heter det at bestemmelsen er utformet etter mønster fra aksjelovene § 6-11, jf. Ot.prp. nr. 21 (2006–2007) side 287.

Det følger av § 75 første ledd at daglig leder og minst halvparten av styremedlemmene skal være bosatt i Norge. Kravet gjelder ikke for EØS-statsborgere når disse er bosatt i en EØS-stat, jf. § 75 annet ledd. Departementet kan gjøre unntak fra tilknytningskravet i § 75 ved enkeltvedtak.

3.4 GATS-avtalen

Norge er medlem av Verdens handelsorganisasjon («WTO») og har blant annet tiltrådt General Agreement on Trade in Services («GATS-avtalen»). Formålet med avtalen er blant annet å bidra til færre handelshindringer mellom medlemsstatene og fremme økonomisk vekst for alle partene.

Et sentralt prinsipp er bestevilkårsbehandling. Dette pålegger WTO-medlemmene å likebehandle tjenesteytere fra samtlige WTO-stater. Det er adgang til å gi enkelte medlemmer bedre markedsvilkår enn andre, basert på for eksempel frihandelsavtaler eller andre avtaler som også inneholder handelsforpliktelser (som EØS-avtalen). EØS/EFTA-landene og Storbritannia forhandler for tiden om en frihandelsavtale.

3.5 Departementets forslag

Departementet foreslår at britiske statsborgere bosatt i EØS eller Storbritannia, og EØS-borgere bosatt i Storbritannia, fremdeles skal kunne falle inn under unntaket i aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 6-11, allmennaksjeloven § 6-36, samvirkelova § 75 og stiftelsesloven § 27.

Etter Storbritannias uttreden fra EU vil britiske statsborgere bosatt i EØS eller Storbritannia, og EØS-borgere bosatt i Storbritannia ikke lenger omfattes av regelverket. De vil derfor ikke kunne bidra til å oppfylle tilknytningskravet i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkelova og stiftelsesloven. Ved lovendringene vil departementet sikre at foretakene kan fortsette å benytte seg av de samme personene, og for gi tillitspersoner forutsigbarhet for sine verv. Foretaksregisteret har opplyst om at det er om lag 3 000 personer i tillitsverv med bosted i Storbritannia i aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og finansforetak.

Departementet har vurdert hvorvidt tilknytningskravet formål fortsatt ville kunne oppfylles for personer med tilknytning til Storbritannia.

Ved overgangsperiodens utløp opphører Luganokonvensjonen å gjelde for Storbritannia, med mindre Storbritannia innen den tid tiltrer konvensjonen som egen part. Britisk tiltredelse til Luganokonvensjonen krever samtykke fra alle parter til konvensjonen, jf. Luganokonvensjonen artikkel 72. Det er derfor usikkert om Storbritannia vil kunne bli part til konvensjonen før 1. januar 2021.

Norge og Storbritannia har inngått en bilateral avtale om fortsatt anvendelse og endring av Overenskomst mellom Norge og Storbritannia om gjensidig anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile saker undertegnet i London 12. juni 1961,¹ som vil komme til anvendelse dersom Storbritannia ikke har tiltrådt Luganokonvensjonen innen overgangsperiodens utløp. Avtalen vil kunne anvendes for å fullbyrde privatrettslige krav mot tillitspersoner med tilknytning til Storbritannia inntil Storbritannia eventuelt tiltrer Luganokonvensjonen. Den bilaterale avtalen inneholder ikke bestemmelser om forkynning. Forkynning kan uansett finne sted i medhold av Haag-konvensjonen om forkynning i utlandet av rettslige og utenrettslige dokumenter på sivil- og handelsrettens område 15. november 1965², og denne situasjonen vil ikke endres ved overgangsperiodens utløp.

Så lenge Storbritannia tiltrer internasjonale konvensjoner eller avtaler om gjensidig anerkjennelse mv. av dommer, vil det være mulig å få fullbyrdet krav mot personer med tilknytning til Storbritannia. Departementet foreslår derfor å innta Storbritannia som en av statene som omfattes av tilknytningskravet i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkelova og stiftelsesloven, forutsatt at dette omfattes av en frihandelsavtale.

På grunn av norske WTO-forpliktelser kan ikke Norge gi Storbritannia en slik særstilling, dersom det ikke foreligger en frihandelsavtale mellom Norge og Storbritannia. Lovforslaget er derfor avhengig av at det inngås en frihandelsavtale mellom landene for å

---

¹ <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2020-10-13-8>, jf.

<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1961-06-12>

² <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17>

kunne særbehandle ett WTO-medlem, uten samtidig å måtte gi tilsvarende rettigheter til alle WTO-medlemmer. I den grad avtalen forsinkes eller uteblir, kan ikke norske selskaper lene seg på tillitspersoner med tilknytning til Storbritannia for å kunne oppfylle tilknytningskravet.

Departementet er derfor kommet til at personer med tilknytning til Storbritannia skal omfattes av tilknytningskravet i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkelova og stiftelsesloven, forutsatt at dette omfattes av en frihandelsavtale mellom Norge og Storbritannia. Se forslag til aksjeloven § 6-11 første ledd annet punktum, allmennaksjeloven § 6-11 første ledd annet punktum og § 6-36 annet ledd tredje punktum, samvirkelova § 75 annet ledd og stiftelsesloven § 27 annet ledd.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

4.1 Konsekvenser for næringslivet

Forslaget vil gjøre det mulig å fortsette å velge daglig leder og styremedlemmer fra samme krets personer som i dag. Det vil føre til mindre arbeid for foretakene ved at de slipper å bytte ut eller søke om dispensasjon for sine tillitspersoner.

4.2 Konsekvenser for det offentlige

Forslaget vil ikke ha noen vesentlige konsekvenser for saksbehandlingen, verken i departementet ved vurderingen av søknader om dispensasjon eller ved registreringen Foretaksregisteret. Forslaget innebærer at departementet ikke vil måtte behandle dispensasjonssøknader fra nåværende daglig leder og styremedlemmer med tilknytning til Storbritannia.

5 Merknader til de enkelte bestemmelsene

5.1 Endringer i aksjeloven

Til § 6-11

Endringen innebærer at personer med tilknytning til Storbritannia vil falle inn under unntaksregelen for daglig leder og for sammensetningen av styret. Endringen gjennomføres i forbindelse med at Storbritannia har trådt ut av Den europeiske union.

5.2 Endringer i allmennaksjeloven

Til § 6-11

Endringen innebærer at personer med tilknytning til Storbritannia vil falle inn under unntaksregelen for daglig leder og for sammensetningen av styret. Endringen gjennomføres i forbindelse med at Storbritannia har trådt ut av Den europeiske union.

Til § 6-36

Endringen innebærer at personer med tilknytning til Storbritannia vil falle inn under unntaksregelen for sammensetningen av bedriftsforsamlingen. Endringen gjennomføres i forbindelse med at Storbritannia har trådt ut av Den europeiske union.

5.3 Endringer i samvirkelova

Til § 75

Endringen innebærer at personer med tilknytning til Storbritannia vil falle inn under unntaksregelen for daglig leder og for sammensetningen av styret. Endringen gjennomføres i forbindelse med at Storbritannia har trådt ut av Den europeiske union.

5.4 Endringer i stiftelsesloven

Til § 27

Endringen innebærer at personer med tilknytning til Storbritannia vil falle inn under unntaksregelen for sammensetningen av styret. Endringen gjennomføres i forbindelse med at Storbritannia har trådt ut av Den europeiske union.

Endringen tilsvarer endringene i aksjeloven § 6-11, allmennaksjeloven §§ 6-11 og 6-36, og samvirkelova § 75, med det unntak at daglig leder ikke omfattes av tilknytningskravet i stiftelsesloven.

Forslag

til lov om endringer i foretakslovgivningen som følge av Storbritannias uttreden av Den europeiske union

I

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 6-11 første ledd annet punktum skal lyde:

Første punktum gjelder ikke statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen *eller statsborgere i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland*, når de er bosatt i en slik stat.

II

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 6-11 første ledd annet punktum skal lyde:

Første punktum gjelder ikke statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen *eller statsborgere i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland*, når de er bosatt i en slik stat.

§ 6-36 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke for statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen *eller statsborgere i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland*, når de er bosatt i en slik stat.

III

I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser gjøres følgende endringer:

§ 27 annet ledd skal lyde:

Minst halvdelen av styrets medlemmer skal være bosatt i riket, likevel med unntak for statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen *eller statsborgere i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland*, når de er bosatt i en slik stat.

IV

I lov 29. juni 2007 nr. 91 om samvirkeforetak gjøres følgende endringer:

§ 75 annet ledd skal lyde:

Første ledd gjeld ikkje statsborgarar i statar som er part i EØS-avtalen *eller statsborgarar i Det sameinte kongeriket Storbritannia og Nord-Irland*, når dei er busette i ein slik stat.